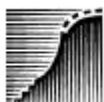


Reisverslag Guatemala

28 juli – 3 augustus 2002

Herman Savenije



landbouw, natuurbeheer
en visserij

© 2002 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2002/155
Ede/Wageningen

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2002/155 en het aantal exemplaren.

Oplage 15 exemplaren

Samenstelling Herman Savenije

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV
Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie
Bezoekadres : Galvanistraat 7
Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede
Telefoon : 0318 671400
Fax : 0318 624737
E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	CONFLAT	5
3.	Side Event “Nationale Bossenprogramma’s en het Internationale Bossenregiem”	5
4.	Vervolgworkshop Participatie –CODERSA, Chili 2003	6
5.	Gesprek met ambassadeur te Guatemala, Arend Pieper	6
6.	Follow-up Workshop Manejo Forestal Comunitario y Certificación	6
7.	Workshop Secondary Forest Management in Africa	7
8.	Ondersteuningsproject aan PAF Guatemala	7
9.	Studie Verbrede financiering	7
10.	Vertaling documenten	8
11.	Te nemen acties	8
	Bijlage 1 Reisschema en werkactiviteiten	9
	Bijlage 2 Doel en thema’s van de CONFLAT	11
	Bijlage 3 Programma side event	15
	Bijlage 4 Powerpoint “El Mensaje de Puembo”	17

1. Inleiding

Van 29 juli tot 3 augustus 2002 heeft Herman Savenije een werkbezoek gebracht aan Guatemala. Doel van het bezoek was de deelname aan het Tweede Latijns-Amerikaanse Bosbouwcongres (CONFLAT, II Congreso Forestal Latinoamericano), dat van 1 –3 augustus in de hoofdstad Guatemala werd gehouden. Een hoofddreden van de deelname aan het Congres was het verzorgen van een side-event - samen met een aantal Latijns-Amerikaanse bossencollega's - over de resultaten van de internationale workshop over nationale bossenprogramma's en de internationale bossenverdragen, die van 5 –9 februari 2002 in Puenbo, Ecuador werd gehouden.

Tijdens het verblijf in Guatemala en op het congres is van de gelegenheid gebruik gemaakt om een groot aantal mensen te spreken en zijn afspraken gemaakt over lopende samenwerking en zijn diverse contacten gelegd voor mogelijke toekomstige samenwerking.

Voor het reisschema en overzicht van de werkactiviteiten wordt verwezen naar bijlage 1.

2. CONFLAT

De Latijns-Amerikaanse Bossenconferentie wordt veelal om de 3 jaar gehouden. De huidige 3-daagse bijeenkomst in Guatemala had als thema: ***Bienes y servicios del bosque, fuente de desarrollo sostenible [Goederen en diensten van het bos, bronnen van duurzame ontwikkeling]***. Voor het doel en de thema's van het congres wordt verwezen naar bijlage 2. Elk sub-thema werd middels één key presentatie ingeleid door een gerenomeerde deskundige; vervolgens vond een aantal parallele sessies plaats, waarin vrijwillige bijdragen (case studies; onderzoek) werden gepresenteerd; elk sub-thema werd tenslotte afgesloten met een werkgroepdiscussie, waarin de stand van zaken werd geanalyseerd en aanbevelingen voor prioriteiten en te nemen acties werden geformuleerd. De presentaties zijn zijn samengebracht op een CD-ROM en zijn in mijn bezit. De proceedings zullen ook op CD-ROM worden uitgebracht

3. Side Event “Nationale Bossenprogramma's en het Internationale Bossenregiem”

Op 2 augustus is door een aantal deelnemers, waaronder ikzelf, een “side event” in het congres verzorgd met als titel: ***Los programas forestales nacionales como instrumentos para implementar los acuerdos internacionales [Nationale Bossenprogramma's als instrument voor de uitvoering van de internationale bossenakkoorden]***. Doel van de side event was de congresgangers te informeren over de uitkomsten en aanbevelingen van de workshop die van 5 – 9 februari, 2002 in Puenbo, Ecuador over dit onderwerp was gehouden. De beleidssamenvatting (policy brief) van de workshop “el Mensaje (de boodschap) de Puenbo” is aan alle deelnemers uitgereikt. De verspreiding en presentatie hiervan op de CONFLAT (en andere relevante fora) was één van de aanbevolen directe acties van de Puenbo-workshop. Voor het programma van de side event, zie bijlage 3. Zelf had ik de eer om de bevindingen van Puenbo bij de ruim 60 deelnemers die op de side event aanwezig waren, te introduceren. Voor de powerpoint presentatie zie bijlage 4. De observaties en aanbevelingen van Puenbo werden zeer goed ontvangen en worden zeer relevant geacht voor uitvoering. Aanbevolen is om de aanbevelingen van Puenbo in te brengen in de eerstvolgende FAO Commissie voor Bossen in Latijns Amerika (COFLAC), die in Oktober in Buenos Aires gehouden zal worden. Op de COFLAC is tijd ingeruimd voor de bespreking van de nationale Bossenprogramma's in Latijns Amerika. Hierbij zullen alle hoofden van nationale bosdiensten aanwezig zijn en zal hen gevraagd worden om aan de voorstellen follow-up te geven. Nederland – als belangrijke donor op het gebied van nfps en als medeorganisator van de Puenbo workshop - zal ook uitgenodigd worden om bij de COFLAC aanwezig te zijn. Al met al lijkt de Puenbo workshop een goede impuls te geven aan het nfp-proces in Latijns Amerika.

4. Vervolgworkshop Participatie –CODERSA, Chili 2003

In april 2000 vond in Petén, Guatemala een internationale workshop plaats over participatieve methoden ten behoeve van de ontwikkeling van duurzaam bosgebruik. Op deze workshop werd een groot aantal ervaringen bijeengebracht en zijn diverse aanbevelingen gedaan hoe lokale gemeenschappen kunnen worden ondersteund in het versterken van hun zelfredzaamheid in het bosbeheer en hoe zij op een eerlijke manier kunnen deelnemen in besluitvorming, baten en verantwoordelijkheden. Specifiek werd aanbevolen om een netwerk op te richten voor ervaringsuitwisseling, voor het bijeenbrengen van concrete cases en om meer mensen bij het thema participatie te betrekken. Ook werd het in dit kader zinvol geacht om binnen 2 jaar een tweede workshop te houden om de voortgang te monitoren en om concrete ervaringen en nieuwe inzichten te delen.

CODERSA, een klein ontwikkelingsbureau in Guatemala, dat de eerste workshop heeft georganiseerd, heeft hiervoor in 2000 een voorstel voor een vervolgworkshop ingediend voor financiering uit PIN/OS; dit voorstel is in eind 2001 goedgekeurd. De workshop is nu in april 2003 in Valdivia, Chile gepland en men is begin 2002 met de voorbereidingen begonnen. Inmiddels is men als voorbereiding hierop begonnen met een aantal website discussies. Het EC LNV is als lid van het organisatiecomité nauw betrokken bij de voorbereidingen. Tijdens het verblijf in Guatemala is overleg gepleegd met Ingrid Schreuel en Marjolein de Jong van CODERSA over de voortgang van de organisatie. Alles loopt tot nu toe min of meer volgens schema. De komende maanden zullen de specifieke doelstellingen, focus en prioriteiten van de workshop door het organisatiecomité nader uitgewerkt worden en zal aan de hand daarvan een aantal case studies geëntameerd worden. Dezerzijds is benadrukt om vooral te pogen een verdiepingsslag te maken met betrekking tot de institutionalisering van participatie. De lopende webdiscussie heeft voorsnog de neiging om heel erg in de breedte te gaan. Ook zal begonnen worden met het opstellen van een voorlopige lijst van genodigden. In oktober zal door CODERSA een planningsbezoek aan Valdivia worden gebracht. Afsproken is om het procesverslag van de workshop in Puenbo dat op dit moment wordt uitgewerkt, aan CODERSA zal worden toegestuurd.

5. Gesprek met ambassadeur te Guatemala, Arend Pieper

Er is kort gesproken met Arend Pieper, Ambassadeur te Guatemala. In september zal Laurent Umans, aantreden als de nieuwe themadeskundige Milieu. Afsproken is dat hij in het kader van zijn voorbereidingen een bezoek zal afleggen aan het EC-LNV (met Kees van Dijk & Herman Savenije). De heer Pieper benadrukte dat de Ambassade de komende periode meer aandacht wil schenken aan het thema "milieudelicten", waaronder de illegale kap en handel in hout. Ik heb hem op de hoogte kunnen stellen van de initiatieven op dit vlak in Ecuador en tevens van het idee om met een aantal landen een regionale workshop te houden over vernieuwende vormen van forest monitoring en control. Het staat zeer positief tegenover dit idee en gaf aan dit verder met Umans op te nemen.

In het congres werd door Mario Trelles (Ministerie van Milieu, Ecuador) een interessante lezing gegeven over de wijze waarop men in Ecuador de monitoring en controle van bosgebruik probeert vorm te geven. Een grote rol is hierbij weggelegd voor de private sector.

6. Follow-up Workshop Manejo Forestal Comunitario y Certificación

Met Dietmar Stoian (CATIE) en Ronnie de Camino (Universidad de la Paz) gesproken over de follow-up van de workshop die in januari 2001 in Santa Cruz, Bolivia is gehouden (betaald met PIN/OS-gelden en ondersteund vanuit het EC-LNV). De policy briefs en de proceedings zijn inmiddels klaar en zien er goed verzorgd uit; geconstateerd wordt echter dat de bekendstelling, verspreiding en communicatie hiervan nog te wensen overlaat. Inmiddels is de uitvoerder van de workshop, WWF Bolivia, gevraagd hierop actie te ondernemen. Ook is WWF Bolivia gevraagd om onder de workshopdeelnemers een inventarisatie te maken van de uitgevoerde follow-up acties en ontwikkelingen in hun land. Deze informatie dient een belangrijke input te gaan vormen voor een vervolgworkshop die in de tweede helft van 2003 in Belém, Brazilië is gepland. Paulo Amaral

van IMAZON is hiervoor de coördinator. GTZ Duitsland heeft inmiddels US \$ 30.000,- gereserveerd voor de workshop; aan Nederland zal gevraagd worden om ongeveer eenzelfde bedrag bij te dragen. Om de link te waarborgen met de Santa Cruz workshop, is gesuggereerd om een technisch comité te vormen, waarin ook mensen uit de eerste workshop zitting hebben. Afgesproken is dat ik het aanspreekpunt vorm vanuit het EC LNV en de mogelijkheden van financiering uitzoek.

7. Workshop Secondary Forest Management in Africa

Deze workshop vindt plaats van 9 –13 december 2002 in Nairobi, Kenya en wordt uitgevoerd door FAO in samenwerking met ICRAF en CIFOR. Financiering vindt gezamenlijk plaats met gelden van GTZ en PIN/OS. Het EC-LNV is betrokken bij de voorbereidingen en organisatie.

Met Froylan Castañeda (FAO) gesproken over de voortgang. Deze verlopen goed. De beoogde landenstudies zijn uitgezet; een overzichtspresentatie zal verzorgd worden door Unna Chokalingam (CIFOR), de organisator van de Azië-workshop in Samarinda. Hierdoor is een goede link met de eerdere ervaringen gewaarborgd. Een punt van zorg lijkt de realisering van een evenwichtige deelname. Vooral nog lijkt het zwaartepunt nogal te liggen op overheidsvertegenwoordigers met een technische inbreng en minder op deelnemers uit NGO-hoek en deskundigen met een niet-technische (sociaal-economische, institutionele-beleidsmatige) inbreng. Dit punt is met Castañeda besproken. Afgesproken is in het verdere selectieproces van deelnemers in de komende maanden hierop toe te zien.

Met Castañeda ook gesproken over de mogelijkheid van een voorbereidend bezoek mijnerzijds aan Rome en Nairobi. Afgesproken om dit in principe te plannen eind september/ begin oktober.

8. Ondersteuningsproject aan PAF Guatemala

Gesproken met Ogden Rodas en Patricio Hurtado, respectievelijk Projectdirecteur en FAO-adviseur van het ondersteuningsproject aan PAFG. De huidige fase van het project loopt aan het eind van het jaar af en men is bezig met de formulering van nog een vervolgfase. De NL-ambassade, die het project tot nu toe ondersteund heeft, heeft te kennen gegeven voor een vervolg ondersteuning te overwegen op voorwaarde dat 50% van het totale budget (nu ca US \$ 600.000,- per jaar) gefinancierd wordt door andere donoren. Het Guatemalteekse Ministerie van Milieu heeft toegezegd ca US \$ 100.000,- per jaar te willen betalen. Ook FAO zal een deel van de kosten op zich nemen; met UNDP is men in onderhandeling.

Het Guatemalteekse bossenprogramma wordt in Latijns Amerika als een van de best lopende beschouwd. Het ondersteuningsproject heeft hieraan een belangrijke bijdrage geleverd. Door haar onafhankelijke opstelling en positie heeft zij vooral een grote rol gespeeld in het samenbrengen van partijen en het versterken (van het bewustzijn en het opereren) en de depolitiseren van de bossensector. Een goede indicator hiervan is het recentelijk voorgenomen ontslag (op politieke gronden) van de goedfunctionerende en breed gewaardeerde Directeur van INAB, dat door de gehele sector is massaal en op inhoudelijke gronden is aangevochten. En met succes, want het ontslag is op basis hiervan weer ongedaan gemaakt .

9. Studie Verbrede financiering

Met een aantal mensen gesproken over de beoogde vervolgstudie van het EC-LNV/IAC over de mogelijkheden van verbrede financiering voor duurzaam bos- en natuurbeheer (Ronnie de Camino; David Kaimowitz; Jorge Rodriguez; Carlos Marx Carneiro). De relevantie van de beoogde aanpak (het bijeenbrengen en analyseren van een aantal empirische case studies, waarin vormen van verbrede financiering worden uitgetest) wordt door allen als zeer relevant bestempeld. Allen zegden toe behulpzaam te zijn bij het aandragen van dergelijke cases. Afgesproken is dat het studievoorstel voor commentaar aan hen toegestuurd zal worden op basis waarvan zij informatie zullen aanleveren. Gesuggereerd is om ook contact op te nemen met IIED (Natasha Landell-Mills).

10. Vertaling documenten

De Steungroep themadocumenten blijken ook in Latijns Amerika in een behoefte te voorzien. Als een groot nadeel werd opgemerkt dat ze in de Engelse taal gesteld zijn en daardoor voor een groot aantal Latino's niet goed toegankelijk. Het lijkt de moeite waard om de mogelijkheden van vertaling van de documenten in het Spaans te onderzoeken (e.e.a. gepaard aan een goede bekendstelling en toegankelijkheid). SNV Honduras heeft aangegeven mogelijk bij te willen dragen aan de vertaling.

11. Te nemen acties

Naar aanleiding van het werkbezoek zijn de navolgende acties van belang:

Aankaarten van wenselijkheid deelname vanuit Nederland aan COFLAC (actie: Kees van Dijk/Herman Savenije)

Briefing Laurent Umans op EC LNV (actie: Kees van Dijk/Herman Savenije)

Ondersteuning detailvoorstel workshop participatie Valdivia (actie: Kees van Dijk/Cathrien de Pater/Herman Savenije)

Uitwerking voorstel verbrede financiering en toezending aan contactpersonen (actie: Henk Lette/Herman Savenije)

Plannen werkbezoek aan FAO Rome/ICRAF Nairobi workshop secondary forests (actie: Herman Savenije)

Onderzoeken mogelijkheden deelfinanciering workshop community forestry and certificering (actie: Herman Savenije)

Onderzoeken van de mogelijkheden voor het organiseren van een Latijns-Amerikaanse workshop Forest Monitoring and Control (actie: Kees van Dijk/Herman Savenije)

Mogelijkheden/wenselijkheden onderzoeken vertaling themadocumenten (actie: Herman Savenije)

Bijlage 1 Reisschema en werkactiviteiten

Datum:	Activiteit:
Zondag 28 juli,	Wageningen → Schiphol → Miami → Guatemala
Maandag 29 juli	Overleg met CODERSA (Ingrid Schreuel, Marjolein de Jong
Dinsdag 30 juli	Overleg Marjolein de Jong (CODERSA) Carlos Marx Carneiro (FAO)
Woensdag 31 juli	Vorbereidingen Side meeting; Patricio Hurtado, Ogden Rodas (PAFG); Carlos Carneiro (FAO); Jorge Rodriguez; Jaime Hurtubia
Donderdag 1 augustus	CONFLAT Gesprekken met: Arend Pieper (NL Ambassadeur); Dietmar Stoian (CATIE); Ronnie de Camino (Univ. De la Paz); David Kaimowitz (CIFOR)
Vrijdag 2 augustus	CONFLAT Side meeting over nfps Gesprekken met: Froylan Castañeda (FAO)
Zaterdag 3 augustus	CONFLAT Vertrek Guatemala →Miami
Zondag 4 augustus	Aankomst Schiphol →Wageningen

Bijlage 2 Doel en thema's van de CONFLAT

OBJETIVOS, LEMA Y TEMÁTICA DEL CONFLAT

OBJETIVO GENERAL:

- Fortalecer un foro regional para intercambiar y consensuar propuestas que incidan en las tendencias y perspectivas del sector forestal latinoamericano y contribuir con ello al desarrollo social, cultural, ambiental y económico de la región, así como a fortalecer la cultura forestal.

OBJETIVOS ESPECÍFICOS:

- Intercambiar experiencias sobre conservación y producción de bienes y servicios del bosque como estrategia de desarrollo y de bienestar social ante efectos globales como el cambio climático.
- A través de un foro regional, apoyar y fortalecer la capacidad de participación y negociación de los países de la región frente a los compromisos derivados del diálogo internacional sobre bosques.
- Analizar, discutir y proponer mecanismos que contribuyan a desarrollar una cultura forestal basada en la producción sostenible de bienes y servicios del bosque.
- Promover y facilitar el conocimiento de medios de información para la efectiva gestión de producción y conservación de bienes y servicios del bosque.
- Contribuir a incidir en las decisiones de política pública para lograr elevar los niveles de inversión en el sector forestal latinoamericano.

LEMA:

El bosque y los recursos forestales generan tanto bienes como servicios, cada uno de los cuales cumple una función específica en el entorno nacional, regional y mundial. Debido a las tendencias globales en torno al manejo de los recursos naturales desde los puntos de vista económico-productivo y ambiental, el II CONFLAT busca integrar esfuerzos entre nuestras naciones para generar una estrategia integral de desarrollo forestal de acuerdo con las tendencias y perspectivas del sector a nivel global, con el propósito de dar respuesta como bloque regional al orden mundial, y con ello lograr un mayor y mejor efecto en el bienestar de los habitantes de Latinoamérica. Por lo anterior, el lema del II CONFLAT es el siguiente:

“Bienes y servicios del bosque, fuente de desarrollo sostenible”

Esperamos contar con la participación de la mayor cantidad de delegaciones nacionales que nos permita un intercambio enriquecedor de experiencias y propuestas de cara a los grandes retos de desarrollo que enfrentan nuestras naciones y el aporte significativo que el sector forestal puede brindar desde el punto de vista productivo y ambiental.

TEMÁTICA:

Debido a que este es el II Congreso Forestal que agrupará a todos los actores del sector a nivel regional, los temas de interés para cada uno de éstos son bastante amplios y diversos. Por ello, se ha realizado un esfuerzo de síntesis que permita al sector gubernamental, al sector privado y a la academia, encontrar puntos de convergencia en torno al tema forestal y que cada grupo pueda beneficiarse de las posturas, propuestas y experiencias de los otros, para con ello lograr estrechar los vínculos en beneficio del desarrollo forestal de nuestras naciones.

Con base en el lema y los objetivos del CONFLAT, los temas centrales de discusión girarán en torno a dos ejes principales, a partir de los cuales se desarrolla una temática específica que pretende ampliar la visión latinoamericana sobre las tendencias y perspectivas del sector en el corto, mediano y largo plazo, a la luz de los acontecimientos a nivel global. Así, los dos ejes temáticos son los siguientes:

- 1.- Tendencias y perspectivas del sector forestal latinoamericano: énfasis en producción y mercados de bienes forestales.
- 2.- Tendencias y perspectivas del sector forestal latinoamericano: énfasis en los servicios ambientales forestales.

1. 1. Tendencias y perspectivas del sector forestal latinoamericano: énfasis en producción y mercados de bienes forestales.

Las condiciones naturales de las tierras de Latinoamérica albergan una alta diversidad de ecosistemas que permiten la existencia de diferentes tipos de bosques. De los mismos, las poblaciones obtienen directamente, mediante el aprovechamiento, madera, leña y otros productos.

No obstante lo anterior, los beneficios económicos y sociales del aprovechamiento forestal no necesariamente llegan a sus propietarios, ni a los poseedores de la tierra; existen problemas de manejo forestal, degradación de bosques, falta de diversificación en la producción, limitación en la generación y aplicación de incentivos, regulaciones que son un obstáculo al manejo y utilización forestal, así como servicios forestales de operación restringida.

De igual manera, el contexto mundial exige una mayor contribución forestal al desarrollo y bienestar de los pueblos, por lo que se plantea que como bloque, América Latina analice y desarrolle su propia agenda de desarrollo forestal sobre la base del reconocimiento de sus potencialidades y limitaciones.

Los posibles temas específicos a desarrollar se relacionan con:

- 1.1 Perspectivas para el manejo forestal sostenible a partir de:**
 - 1.1.1 Criterios e indicadores
 - 1.1.2 Certificación forestal
 - 1.1.3 Bosques modelo
- 1.2 Participación civil en la administración de recursos forestales:**
 - 1.2.1 Los recursos forestales como fuente de desarrollo: el papel de la sociedad civil
 - 1.2.2 Avances y transferencia de tecnología
 - 1.2.3 Descentralización de la administración forestal
- 1.3 Estrategias de Competitividad**
 - 1.3.1 Cluster Forestal
 - 1.3.2 Cadenas productivas
 - 1.3.3 Desarrollo empresarial comunitario y privado
 - 1.3.4 Co-inversión entre países
- 1.4 El diálogo internacional de bosques**
 - 1.4.1 Protocolo de Kyoto y MDL
 - 1.4.2 El Foro de Naciones Unidas sobre bosques
 - 1.4.3 Programas forestales nacionales
 - 1.4.4 Otras convenciones: biodiversidad, desertificación
- 1.5 Comercio y mercado de productos y subproductos forestales**
 - 1.5.1 Tendencias mundiales y regionales en el mercado de productos y subproductos
 - 1.5.2 Mecanismos de estructuración de oferta de productos y subproductos: nacionales, regionales, mundiales
 - 1.5.3 El desarrollo de mercado de productos no maderables
 - 1.5.4 Productos para mercados de "nicho"
 - 1.5.5 Política comercial y tratados de libre comercio
- 1.6 Industrialización e integración intersectorial**
 - 1.6.1 Tendencias en los procesos de industrialización: diámetros, maderas de color, maderas poco conocidas
 - 1.6.2 Avances tecnológicos en secado, preservación y transformación
 - 1.6.3 Industria forestal y su integración intersectorial: energía, vapor y otros
- 1.7 Medios de Información en apoyo a productos y mercados (bienes maderables y no maderables)**
 - 1.7.1 Estadística forestal
 - 1.7.2 La Bolsa Forestal
 - 1.7.3 Sistemas de Información forestal-ambiental

2. 2. Tendencias y perspectivas del sector forestal latinoamericano: énfasis en los servicios ambientales forestales

Además de los bienes del bosque, están los servicios ambientales que este brinda. A nivel internacional este tema cobra cada día mayor relevancia, especialmente desde el punto de vista del bosque y su contribución a la mitigación de cambio climático y en la reducción de la vulnerabilidad de grupos sociales ante la incidencia de fenómenos naturales. Se reconoce la importancia económica y social de estos servicios, por lo que la ordenación forestal debe considerar estrategias de manejo que garanticen el mantenimiento o mejoramiento de las funciones protectoras del bosque.

Con base en lo anterior, se establecen los siguientes temas:

2.1 Mecanismos de compensación relativos al pago de
& servicios ambientales: Mecanismos de Desarrollo Limpio,
Incentivos, Implementación Conjunta

2.2 Valoración económica de la mitigación del cambio climático
derivada de los servicios ambientales forestales:

- 2.2.1 Avances científicos y tecnológicos relativos a la valoración
- 2.2.2 Fijación de CO₂ (Protocolo de Kyoto/Mecanismo de Desarrollo Limpio)
- 2.2.3 Ecoturismo
- 2.2.4 Agua
- 2.2.5 Mitigación de desastres (reducción de vulnerabilidad derivada, entre otros, de la protección de cuencas)

II Congreso Forestal Latino Americano

Side Event

EL MENSAJE DE PUEMBO

Los programas forestales nacionales como instrumentos
para implementar los acuerdos internacionales

Fecha : Viernes, Agosto 2 2002

Hora : 10.00 – 12.00 AM

Lugar : Salon, Copan 1

Objetivo:

Presentar y discutir los resultados del taller **„Implementando los acuerdos internacionales relativos al bosque y los programas forestales nacionales en América Latina“**.

Este taller se organizó en Puembo, Ecuador de 5 – 9 de Febrero 2002 por iniciativa conjunta de Ecuador, Alemania y Holanda.

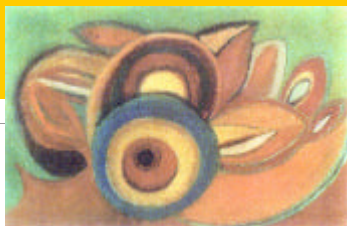
Agenda tentativo:

- 10.00 **Introducción**, *Ogden Rodas*, PAF Guatemala
- 10.05 **Presentación del Policy Brief**, *Herman Savenije*, EC LNV, Holanda
- 10.20 **Follow-up en el ámbito nacional** (20 min) *Carlos Marx Carneiro* (FAO Regional, Santiago) y *Jaime Hurtubia* (Consultor, Política Forestal y Desarrollo Sostenible; ex representante de UNEP/UNFF)
- 10.40 **Discusión general**. Moderador: *Jorge Rodriguez* (Consultor, Costa Rica)
- 11.40 **Conclusiones**. Moderador: *Ogden Rodas*
- 12.00 **Clausura**

Bijlage 4 Powerpoint "El Mensaje de Puenbo"

EL MENSAJE DE PUENBO

Implementando los acuerdos internacionales relativos al bosque y los programas forestales nacionales



La Iniciativa de los Tres Países
Ecuador – Alemania – Países Bajos

Régimen Forestal Internacional

- ✦ Muchos acuerdos para bosques: Agenda 21; PIB/FIB/UNFF; CBD; Cambio Climático; Desertificación; CITES; ITTO, etc.
- ✦ *pfn*: marco para integrar y coordinar lo internacional y lo nacional de MFS en el ámbito de los países
- ✦ América Latina: *pfn*s en desarrollo e implementación
- ✦ Interrogantes:
 - interacción internacional – nacional?
 - Un proceso vivo?
 - Actores informados adecuados?

Indice

- ✦ Antecedentes del taller
- ✦ Que es un *pfn*?
- ✦ Temas y Conclusiones principales
- ✦ Reflexión: una nueva cultura forestal?
- ✦ Acciones directas

El Taller en Puenbo (1)

Objetivos:

- ❑ Participantes tengan una clara comprensión del Régimen Forestal Internacional y de su relevancia para los *pfn*.
- ❑ Participantes formulen su compromiso de acción conjunta de apoyo a los procesos de *pfn*.

El Taller en Puenbo (2)

- ❑ Iniciativa conjunta Ecuador – Alemania –Holanda
- ❑ 50 participantes
- ❑ sectores gubernamentales, no gubernamentales y privados
- ❑ Brasil, Costa Rica, República Dominicana, Ecuador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Paraguay y Perú
- ❑ PROFOR, CIFOR, cooperación técnica forestal alemana y holandesa

Obj: marco conceptual, político y operativo en el ámbito nacional

- ✦ “Marcos comprensivos de políticas sobre el bosque” apuntadas a lograr un manejo forestal sostenible a nivel nacional
- ✦ Marco para integrar y coordinar los acuerdos internacionales
- ✦ proceso iterativo/cíclico y participativo de largo plazo de desarrollo, planificación, implementación, monitoreo y evaluación periódicos
- ✦ renovados constantemente respondiendo a circunstancias cambiantes y conocimientos y experiencias recién adquiridos

Nfp (2)

- ✦ Concepto evolucionó de 2 nociones:
- ✦ tener una cierta coherencia y coordinación internacional en vista de las dimensiones e interrelaciones globales de MFS
- ✦ basada en las experiencias previas: hay una serie de principios y elementos comunes para hacer efectivo un proceso de política, planificación y implementación

Principios y elementos (1)

- ✦ Soberanía nacional y liderazgo del país;
- ✦ Consistencia con la política nacional y los compromisos internacionales;
- ✦ integración en las estrategias de desarrollo sostenible del país;
- ✦ asociación y participación;
- ✦ enfoques holísticos e intersectoriales

Principios y elementos (2)

- ✦ mecanismos participativos adecuados en que todas las partes interesadas estén involucradas;
- ✦ descentralización (donde sea aplicable);
- ✦ empoderamiento de estructuras de gobierno regional y local;
- ✦ consistencia con los sistemas constitucionales y legales de cada país, reconocimiento y respeto de los derechos consuetudinarios y tradicionales de pueblos indígenas (entre otros), comunidades locales, moradores del bosque y propietarios del bosque;

Lecciones y Conclusiones

5 Temas Principales

1. Contexto nacional, liderazgo de país y enfoque intersectorial
2. Procesos internacionales y el ámbito nacional
3. Participación y consulta a los actores
4. Capacidad institucional
5. Financiamiento del manejo forestal sostenible

1. Contexto nacional, liderazgo de país y enfoque intersectorial

- Un *pfn* tiene mayores posibilidades de éxito si tiene apoyo político al más alto nivel
- Un *pfn* viable considera enfoques intersectoriales y su propia contribución al desarrollo nacional.
- El sector forestal debe insertarse en las estrategias de reducción de la pobreza
- Un *pfn* es ambicioso en sus objetivos (el mediano y largo plazo), pero realista, flexible y aplicable en cuanto a la implementación al corto plazo (funcional).

2. Procesos Internacionales y el ámbito nacional

- Los acuerdos internacionales son complementarios a los *pn*
- La superación del aislamiento entre países fortalece la implementación de los procesos internacionales
- Foros forestales nacionales intersectoriales son necesarios para definir una posición concertada y efectiva hacia los procesos internacionales

3. Participación

- La participación de la sociedad civil y los grupos minoritarios es básica para el éxito de un *pn*
- Mecanismos de resolución de conflictos deben ser integrados en un *pn*
- El fomento a la organización social y fortalecimiento de base apalanca el proceso del *pn*
- La estrategia de comunicación debe "vender" el sector forestal con su multifuncionalidad (agua, energía, naturaleza, turismo, empleo, control de desastres naturales y su contribución económica).

4. Capacidad institucional

- Ajustes a las políticas nacionales, marcos normativos y estructuras establecidas facilitan los procesos de planificación coordinada, descentralización y privatización.
- La descentralización y privatización requieren distribución clara de responsabilidades, capacitación y fortalecimiento sectorial en todos los niveles
- Sistemas eficientes de información forestal aumentan la calidad de decisión de los actores.

5. Financiamiento del MFS

- El pago por servicios ambientales (incl. mercados de carbono y turismo) representa una gran oportunidad.
- Existen recursos locales y nacionales que se pueden utilizar. La cooperación sur-sur puede apoyar la creación de mecanismos innovativos financieros en el ámbito local
- El Canje de Deuda por naturaleza puede llegar a ser un mecanismo atractivo
- La certificación forestal apoya el manejo forestal sostenible.
- La economía nacional debe reflejar el aporte real que ofrece el bosque (madera, agua, turismo, CO2, mitigación de desastres naturales y otros).

Tendencias de una nueva cultura forestal??

- ✓ Mayor liderazgo de los países
- ✓ Mayor enfoque en dimensiones políticas e institucionales del proceso
- ✓ Socialización y democratización progresivas, es decir más participación;
- ✓ Una integración continua del proceso de planificación y de políticas, al igual que un enfoque intersectorial;
- ✓ Un enfoque cada vez más amplio hacia la valorización y el uso multifuncional de los bosques;
- ✓ Un enfoque ecosistémico en el manejo y las políticas forestales.

Reto: cómo fortalecer las tendencias positivas señaladas

- Los procesos y experiencias actuales ya tienen una base firme sobre la cual se puede desarrollar un *pn* más comprensivo
- **Mensaje central:** tomar estos procesos y experiencias como punto de partida

Acciones directas

- ❑ *Fortalecen mecanismos* –tanto a nivel nacional como internacional- que aseguren una *retroalimentación de las experiencias y lecciones*
- ❑ *Mayor cooperación entre los países latinoamericanos*
- ❑ *Difundir ampliamente este « Resumen Político »*
- ❑ Dentro de cada país, la posibilidad de *repetir el taller con una participación más amplia*
- ❑ Dar seguimiento a una serie de *acciones concretas* que se formuló por país.

